

процесу вважали диспути, які поділялися на ординарні, де захищалися «малі дисертації», й урочисті, публічні, де студенти захищали свої філософські чи богословські дисертації перед опонентами.

Освіта в академії розглядалася не лише як набуття певної суми знань, але і як засіб формування національної свідомості, патріотичних почуттів, громадянської відповідальності, власної гідності. Виховні засади тут ґрунтувалися на давніх українських традиціях, християнській моралі, досвіді вітчизняної педагогічної думки й новітніх її досягненнях у західних країнах, які з'являються в епоху Відродження та Нового часу.

Багато працював над питаннями виховання молоді Петро Могила, свої роздуми із цього приводу він виклав насамперед у праці під назвою «Антологія, сиріч молитвы і поученія душеполезная. В душевну ползу спудеов и всіх благочестивих любомолитвених». Визначаючи мету створеної ним Лаврської школи, П. Могила записав: «Аби молодь у справжній побожності, у звичаях добрих і науках вільних навчена була». Ці поняття він розвинув в «Антології» в цілісну гармонійну систему виховання, завдяки якій учні залишали академію освіченими людьми, добре вихованими, вірними ідеалам Вітчизни й віри.

Отже, зберігаючи традиції українських братських шкіл, Києво-Могилянська академія своєю структурою, обсягом і змістом навчання відповідала вимогам, що ставилися перед європейською вищою школою. Академія стала своєрідним феноменом української культури XVII–XVIII ст., створила підвалини для подальшого розвитку вищої освіти в Україні.

Свічкарь А.
НТУ «ХП»

УТРИМАННЯ СТУДЕНТІВ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ У XVIII ст.

Успішне навчання студентів багато в чому залежить від рівня їхнього матеріального забезпечення. Для кожного студентського покоління цей рівень і засоби його досягнення різняться. Мені, студентці I курсу,

цікаво дізнатися, чим відрізнялось утримання студентів XVIII ст. від життя моїх сучасників.

Здобувати освіту багатьом студентам Києво-Могилянської академії доводилось у скрутних матеріальних умовах. Переважна більшість їх мала всі підстави іменувати себе «злиденною братією». Частина студентів – найбідніших і сиріт – академія забезпечувала гуртожитком (бурсою). Першу дерев'яну бурсу збудував у 30-і роки XVII ст. Петро Могила, другу – 1729 р. «коштом» митрополита Йосафа Кроковського. До нашого ж часу зберігся будинок бурси 1778 р., який неодноразово перебудовували (нині це Департамент доуніверситетської підготовки та приймальна комісія НаУКМА).

У старій бурсі, збудованій ще Й. Кроковським, були складні умови для життя. Від холоду, сирості й тісноти бурсаки часто хворіли й помирили. Іноді вони, щоб зігрітися, розбирали міську огорожу з великих дерев'яних колод і несли до бурси. Студенти не мали стипендії, тому в літній час наймалися на роботу. Іноді «спудеї» одержували копійки за участь у митрополичому хорі, читання псалмів і «втішних речей» над покійниками, складання панегіриків знатним особам. Але найбільша частина бурсаків просто просила милостиню. Найбільш надійним способом добування потрібних коштів були кондиції, коли студенти навчали дітей у багатих сім'ях і за це одержували плату харчами або можливість жити на квартирі у своїх учнів. Ще можна було заробити таким чином: 1) у бурсі утримували кількох жебраків, які підтримували студентів своїм «жебрацьким коштом», а за це студенти готували їх до вступу до академії; 2) дозволялося під час виконання завдань із латини викликати на змагання заможніших і не тільки товаришів; той, хто викликав, зазначав у зошиті, що він хотів би одержати в разі перемоги: свічку, зошит тощо.

Становище студентів, які жили в Малій бурсі (приміщення однієї з приходських церков Подолу), часто ускладнювалося недобррозичливим ставленням до них настоятелів і дяків. Але вже у другій половині XVIII ст. життя бурсаків покращилося: митрополит Гавриїл Кременецький заповів академії 58 425 руб. сріблом, і 1784 року із цієї суми було призначено щомісячну стипендію. Також, за розпорядженням протектора

академії С. Миславського, учням молодших класів почали варити щодня борщ, купили їм кожухи й чоботи. Дещо було зроблено для поліпшення становища лікарні: на утримання хворих виділяли по 3 коп. на день.

Отже, тільки невичерпна жадоба знань, мужність і наполегливість допомагали українській молоді долати на тернистому шляху науки не-ймовірні труднощі: злидні, голод, холод, хвороби, принизливе становище прохачів. І, порівнюючи становище студентів XVIII ст. зі студентами сьогодення, я розумію, що мені дуже пощастило навчатися в наш час!

Сафонова Е.
НТУ «ХП»

ПРОСВІТНИЦЬКИЙ АБСОЛЮТИЗМ ГАБСБУРГІВ і ЙОГО ВПЛИВ НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVIII ст.

Наприкінці XVIII ст. українські землі у складі Австрійської імперії здобули неоціненний досвід суспільно-політичних і соціально-економічних реформ, які змінили обличчя країни. Династія Габсбургів бачила в західноукраїнських землях насамперед джерело для поповнення державної скарбниці й армії. Але водночас вони під впливом складних внутрішніх політичних і соціально-економічних процесів та зовнішніх впливів змушені були подбати про забезпечення там хоча б елементарної соціальної справедливості й порядку.

Марія-Терезія та її син Йосиф II проводили «модну» тоді серед європейських монархів політику просвітницького абсолютизму. Політику абсолютизму (продукт просвітництва) було спрямовано на здійснення часткових реформ, аби пристосувати феодально-абсолютистський устрій до умов розвитку капіталістичних виробничих відносин. За його основу взято ідею «освіченого монарха», здатного перебудувати суспільство відповідно до порад філософів. Мета нової політики – покращити матеріальне становище населення, стабілізувати соціально-економічну ситуацію і зміцнити імперію, модернізувати управлінську систему (замінити місцеву шляхту на імперських чиновників). Реалізувати все це намагалися завдяки таким реформам, як: